

בנאות דשא

פרשת שופטים תש"פ

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

הקורבא להשי"ת גובר על רובא דעלמא

וְכַתַּב לְךָ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת (ח, פ), ואמר ד'ה"ל (סנהדרין כא: הובא ברש"י כא) 'שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גניזו', ו"ל המכוון בזה בהקדם הלבנת דאזלינן בתר קורבא, כדחזינון בפרשתן (כא, א) בעגלה ערופה דהעיר הקרובה צריך להביא כפרה, ומינה ילפינן לכל התורה דאזלינן בתר קורב (ע"י רש"י ב"ב נג: ד"ה רוב), ואמרין בגמרא (ב"ב שם) אמר רב חנינא רוב וקורבא אזלינן בתר רובא, ורק כשליכא עיר דנפיש מינה מביאה העיר הקרובה, אמנם כתב הרמב"ן (שם כד:) דבקורב אלימתא אזלינן בתריה אף כנגד רוב, וכגונא דכגמרא (שם כד:) כענבים שנמצאו בכרם של ערלה, דאסורים בהנאה, אע"ג שרוב הכרמים שם אינם ערלה, וטעמא משום דלאו קרוב בלחוד הוא, אלא במקומו ממש הוא, ומוכח טפי דחזקה כאן נמצאו וכאן היו, וכיון שהוא מקומן ומצוי ליכא מאן דאמר רוב עדיף (וע"י נמוקי יוב: מדר"ה בשמו, וע"י י"ד סי' רצ"ב סק"ל), וע"י סמ"ע ח"מ סי' רנט סק"ו והגהות אמרי ברוך שם, וע"י ח"מ סי' כ"ב שם ד"ה דעת ח"ט' הדמיון שם בס' המפתח ראה דרשתי עמ' 164.

ועל כן ציוותה התורה במלך שמלכד הספר תורה שכביה גניזו - אף שהיא קרובה לו, צריך עוד ספר תורה שיהיה מצוי אצלו, בכדי שהתורה תהיה קרובה ומצויה אצל המלך בכל עת, וכך כל הליכותיו והנהגותיו יהיו על פי התורה, וכלשון הרמב"ם (פ"ג מהל' מלכים ה"ו) 'דבין הכתוב בתורה יותר משאר העם'.

ומהאי הלבנתא יש ללמוד רמזי דחכמתא כגונע לעבודת ה' כהאי עלמא, שהרי הקב"ה שלח אותנו למקום שירובא דעלמא מרחיקים אותנו מעבודת ה', וכלשון המסילת ישירים (פ"ק א') 'הנה שמי הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך, והם הם התאוות החמורות, אשר אם ימשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמיתי, ונמצא שהוא מושם כאמת בתוך המלחמה החזקה, כי כל עניני העולם, בין לטוב בין לרע, הנה הם נסיונות לאדם'.

אמנם יש לכל איש ישראל מעלת הקורבא שעל ידה יכול לגבור על הרובא דעלמא, כי הקב"ה קרוב ומצוי לכל איש ישראל, וכדכתיב (ואתחנן ה, ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו ככל קראנו אליו, והיא קורבא אלימתא, כי מקומו של השראת השכינה הוא בלב כל אחד ואחד. רק הרוב תלוי עד כמה האדם מכין את לבו שיהיה מקומו של הקב"ה, ועד כמה הוא מקיים 'מכל קראנו אליו' להיות קרוב לה', אך צריך שתהא קריאתו כאמת כדכתיב (תהלים קמ"ה, ח) 'קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו כאמת' (ע"י רמב"ם י"א, א), כי קרבת ה' תלויה בקריאת האדם כאמת מפנימיות לבו, וכמאמר הר"ה"ק הרבי מקאצק זי"ע שהקב"ה נמצא היכן שנותנים לו מקום להיות. וכשהאדם יעורר רצון בלבו לקרבת ה', ויודיש את הקרבת ה' לי טוב, יוכל לדחות כל הרובא דעלמא, כי האי קורבא עדיפא מדוב הנסיונות והטרדות.

ולכן אף שאנו הדיוטות ולא נצטוונו שיהיה לנו ספר תורה שנכנסת ויוצאת עמנו, אבל וודאי מוטל עלינו שהתורה תהיה קרובה אצלנו, כי לאחוז ספר תורה בידיים ואף לרקוד עמו, אינו אומר כלום, כי הלב יכול להיות ריק מכל, ככתיבת 'נפשו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני' (ישעיה כט, א), האדם צריך לקרב את לבו ולירבק בתורה הק' ובהשי"ת - נתן התורה, ובידינו הרוב, שהרי מקרא מלא אמר הכתוב 'כי קרוב אליך הרבר מאוד' (נצבים ל' ד' ע"ש ברש"י).

וגם על ידי מצות תפילין כמ"ש השפת אמת (כא הד"ו) 'הוא חיבה יתירה שנתן לנו הקב"ה להיות כל איש ישראל ס"ת בחיקו, והוא כאמת שטר חירות כמו מצות המלך להיות עמו ס"ת תמיד חיתה עמו כו', כמו כן כל ישראל בני מלכים, וניתן להם ספר התפילין, ע"ש, וע"ז תקיים 'למע תהיה תורת ה' בפיך' ובלבך לעשותו (וע"י שפ"א תרומה תרמ"ח ד"ה במדרש).

(שופטים תשע"ב על התורה להרא"ם נ"י כ' הגדר"ח שליט"א חזקתה תשע"ג - עבר"ד ח"ב עמ' דר עמ' שלג)

חודש אלול - הדגים רועדים

יראת ה' טהורה עומדת לעד
בתפלת מוצאי שבת קודש, אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא וכו' ומדובקים ביראתך, בחודש אלול בודאי, אלול'דיגע טעג, שבוע טוב אלול'דיגע וואך, שפטים ושטרים תתן לך בכל שערך וגוי ברוחניות בודאי, שפטים ושטרים בגימטריא יראת שמים [עם התיבות והכולל], וזה תתן לך בכל שערך, השערים שיש באדם עצמו כדאי, באים ימים טובים, אלול, העולם אומרים בהגיע ראש חודש אלול הדגים שבים רועדים מפחד, ואפשר משום שאינם פוגמים לכך יכולים לרעוד, וכן אי' שלא בא המבול על דגים שבים מהאי טעמא, ומי שאינו פוגם בזה החטא יש בו כח יראת ה'. (לב שמחה בפרשתן תדשים)

באלול כל אחד רועד

ידוע מאמר הצדיקים 'שבחודש אלול אפילו הדגים שבים רועדים', ויש לבאר במה נתייחדו הדגים משאר בעלי חיים שמדגשים שאפילו הם רועדים מיום המשפט הנורא.

וי"ל דהנה ידוע טבע הבעלי חיים שמיום הוולדם כבר יודעים להזהר מאש וכדו', כי נשרש אצלם בטבעם שלהתקרב לאש הוא סכנה וכו', וכמו כן יראת העונש מורש מזמן דור המבול, שאז ראו כולם איך היבשה וכל אשר עליה נמחו כאשר נתחייבו במשפט ונשטף כל העולם, וע"כ נשאר עמוק בנפשם הרגשת חרדת המשפט ותוצאותיה. אבל הרי אמרו חז"ל (קדושין ג: והובא ברש"י) על הפסוק (נח ז, כב) 'מכל אשר בחרבה מתו' - ולא דגים שבים שלא נגזרה עליהם גזירה [דכתיב (שם ו, יב) 'כי השחית כל בשר על הארץ, ולא דגים שבים], וממילא לא נשרש בהם היראה כל כך, ובכל זאת בחודש אלול הם רועדים, ומכאן רואים **גודל כוחו של חודש אלול, שכל אחד צריך ומסוגל להתעורר.**

עוד י"ל על ע"פ דברי הר"ן (שבת קמח.) על איבעית הגמרא אי מותר לכתוב תפילין על עורו של דג, ולהלכה נפסק שאין כותבין כי לא פסקא זהמא, וע"פ פשט הכוונה דכשמעבדים את עורה אי אפשר לבקוטה היטב כעור בהמות, אך הר"ן פירש שי' הנחש הטיל זיהמא על כל בריות שבעולם, וישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן (שבת קמ"ו), ולא רק מהם אלא מכל הבריות שהיו שם, אבל דגים שלא היו במתן תורה לא פסקה זוהמתן. ולכן מודש שגם הדגים שמגושמים ביותר, גם הם רועדים מפחד המשפט.

(פרשת שופטים תשע"ז בשבע ברכות)

באלול רעדו הקירות - כותלי ביהמ"ד יוכיחו

אאזצ"ל [כנסע לכנסיה הגדולה בחודש אלול] התאונן, אצל **אבא זצ"ל** (השפת אמת) **באלול רעדו הקירות, ואצלי** - נכנס לרכבת אחת ויוצא מרכבת אחת, ו**אאזצ"ל האמרי אמת** בעצמו כל מעשיו לשם שמים, ותמיד קיים בכל דרכיך דעהו, וכוונתו להרבות כבוד שמים, נסע לכנסיה גדולה או לזיכוי הרבים, ובכל זאת הכרתי (במקצת, כחכרת ילד) את **קירות לבנו שרעדו** (וכן **בדודי רמ"ב זצ"ל** ראו באתגליא), הוא ז"ל לא דיבר דיבור של הפרזה מיותר, חשבתי אי' (ר"ה י:) שרבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם כו' רבי יהושע אומר בניסן, וקי"ל שאחד בתשרי ר"ה לשנים דבגדרים הולכין אחר לשון בני אדם, ומ"מ אי' בגמ' (ר"ה כו.) שאומרים זה היום תחילת מעשיך כמאן כרבי אליעזר, והא קי"ל (ב"מ נט: ועוד) דאין משגיחין בבת קול, ורבי אליעזר מתלמידי שמאי ולמה נפסק כאן כרבי אליעזר (ע"י תוס' כו. ד"ה כמאן), ובמחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע אי' (ב"מ שם) כותלי בית המדרש יוכיחו, ולפיכך אמר בלשון רעדו הכתלים, אלא שלכו"ע ר"ה לשנים לדין כדאי בגמ' (ר"ה ח.), וכבני מרון, אי' (ע"י קדושת לוי ליקוטים תהלים קמט, א וע"י שפ"א קרח תרמ"ז) שלעתיד לבוא יהא הלכה כבית שמאי דמחזרי טפי (ע"י יבמות יד.) רק בעוה"ז צ"ל כבית הלל, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, אי' בתשרי נברא במחשבה ובניסן במעשה (ע"י תוס' ר"ה שם), ואם עוברין כבני מרון בר"ה צריך להיות תשובה, וגם במחשבה [ובגמ' ב"מ (שם) ועדיין מטין וכו', משמע שעדיין אותו כח הטיה נשאר בכותלי בית המדרש היינו בלבנות בני ישראל, וכמו"כ בשיטת רבי אליעזר דבתשרי נברא העולם שענינו הוא ע"י התשובה להיות זה היום תחילת מעשיך נשאר כח הטיית הלב, וכוונה זו יש להעמיס אולי בדברי כ"ק אאז"ל שהכתלים רועדים, ועדיין מטין, קירות לבבם]. (פני נחמס פרי ראה עמ' צה עם המוסגר מעמ' עט, וע"י אוצר דרשות ח"א עמ' רמ)

לזכות ידידנו
הרה"ח ר' יהודה זאב כהנשטאם שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת התאומים
ה"ר שיזכה לגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים
הנוצח על ידי ידידו בארה"ק

כימים כתיקונם קצת קשה לעצור מהרגילות וממרוץ החיים שמושכים לשקועה בגשמייות, אך בתקופה שאנו עומדים בה כיום, קצת יותר קל להתרומם, שהרי הקב"ה מזעזע את העולם, כל אחד ברברים הנוגעים אליו, אם ברפואה אם בפרנסה ואם ברברים אחרים, הומנים והסדרים השתנו, אין מי שלא הושפע ממה שקורה כעת בעולם, ואף שבנינים גשמיים אין רואים על מה עשה ה' ככה, אך כל אחד יודע את נגעי לבבו, ורק עוצמים וסוגרים את העינים כאילו אין אנו רואים ומכנינים הנדרש

מאתנו, שהרי הקב"ה מזעזע את העולם כדי שיתקרבו אליו ית"ש, וכל אחד צריך לעשות חשבון נפשו ולהתעורר, אויב מיצו שאקעלט זיך שוין - אם כבר יוצאים מהבוץ שנמצאים בו, הבה נתרומם לרבונו של עולם, שתהיה התרוממות אמיתית, שהרי הקב"ה כמעשויו ובהנהגת עולמו מדבר אלינו וקורא לנו, אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו!? ראש חודש אלול כבר דופק על דלתינו, והולכים לתקוע בשופר, אבל הקב"ה כבר תקוע בשופר במשך כל השנה, רק מרוב כלבול ועצת היצר המסמא עיני האדם, וכיון שאין שומעים את הקול - אין איש שם על לב שיש כאן תקוע, אבל עכשיו כשנתחיל גם אנחנו לתקוע בשופר, עלינו להתעורר לידע ולהבין מי הוא התקוע, ולא להמשיך בחיים כמו מקודם, כי העם צריך לחרוד, לזכור שיש משפט ואית דין ואית דין, וחייבים אנו עכשיו להתחיל להתכונן ולו מעט - כי תיכף מגיע ראש השנה, לזכור שיש רכש"ע, להתרומם פסיעה מעל גבי הקרקע. וכבר אמרנו פעמים רבות, שיש ללמוד תוכחה מוסר נוקבת, ממה דאיתא בגמרא (כ"ב א.) 'מעשה כמונבו המלך שבוכו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת [כ"ד

להציל בני ישראל], וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמר לך אבותך נגזר והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם, אמר להם אבותי נגזר למטה ואני נגזתי למעלה, ויש לכל אחד לעשות ק"ו בעצמו, אם גוי הבין את התשובה של אבותינו נגזר למטה ואני נגזתי למעלה, אוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה, מה נענה אנו לטענה של אבותינו נגזר למעלה ואתה מבזבזם?! שהרי אבותינו נגזרו למעלה - אוצרות של כוחות ורחניים לחיות בהאי' עלמא בתרוממות ובהתעלות, ואנו חיים כאן בעולם הזה עם בזבוז בענינים של למטה, ודבר זה מחייב אותנו ביותר. כל אחד מכני ישראל יש לו שייכות לאבות הקדושים, ולכל אחד יש אבות מדורות הקורמים שמסרו נפשם על דבר ה', אבות שחיו עם דאת שמים אמיתית כפשוטו, ברורות הקורמים אפילו לחנוני לקצב לחייט ולסנדלר היתה דאת שמים פשוטה ואמיתית, וחשו באמת אז ס'איו דא א רבונו של עולם און מ'דארף איהם פאלגען, וזה מחייב אותנו להמשיך לחיות חיים של מסירות נפש ודאת שמים אמיתית, ואנו מבזבזים ומשקיעים את האוצרות בעה"ז, שוקעים בבוץ ושוכחים את כל זה, ואין לנו פתרון פה להשיב על טענה זו.

אויב מיצו שאקעלט זיך שוין - אם כבר יוצאים מהבוץ שנמצאים בו, הבה נתרומם לרבונו של עולם, שתהיה התרוממות אמיתית, שהרי הקב"ה במעשיו ובהנהגת עולמו מדבר אלינו וקורא לנו, אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו!? ראש חודש אלול כבר דופק על דלתינו, והולכים לתקוע בשופר, אבל הקב"ה כבר תקוע בשופר במשך כל השנה

יעזור השי"ת שתהיה לנו התעוררות אמיתית בימי חודש אלול, שנוכח להבין עצמנו לראש השנה כתשובה כראוי, אמנם לובשים לבנים וסומכים על הקב"ה שיעשה לנו נס ויוציא דיננו לזכות כמבואר בטור (או"ח סי' תקפא), אבל איזה פנים יהיה לנו אז, עלינו להתעורר להתרומם ולהתנגות, כדי שנגיע עם הכנה כדבעי לראש השנה. (מתוך טיטה של ס'ג ראה הש"פ)

וכבר אמרנו פעמים רבות, שיש ללמוד תוכחה מוסר נוקבת, ממה דאיתא בגמרא (כ"ב א.) 'מעשה כמונבו המלך שבוכו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת [כ"ד

מיילי דאורייתא

דיני קידושין מיוחדים במלך

בפרשת השבוע כתובה פרשת המלך 'שום תשים עליו מלך' (וי, טו), הרמב"ם פסק (פ"ד מהיל' מלכים ה"ד) דמלך ילוקח נשים מכל גבול ישראל נשים ופילגשים, נשים בכתובה וקדושין ופילגשים בלא כתובה ובלא קדושין. ובחסדי דוד (סנהדרין פ"ד ה"ב ד"ה בורר) כתב שהמסרב להשיא בתו כבקשת המלך להינשא לה נחשב מורד במלכות. וצ"ת לפ"ז הרי הוא קידושין באונס ואינה מקודשת ומה שייך נשים בקדושין. וצ"ל כיון דמדינתא תלויה וקדישה הוא קדושין כדאיתא בגמרא (ב"ב מח.), רק דכיון שעשה שלא כהוגן הפקיעו חכמים קידושיו, אבל במלך נחשב שעשה כהוגן [ולפ"ז תצטרך לומר רוצה אני כמו בתלויה וזבין], או לפמ"ש רש"י (קדושין מד.) דקדושין מדעתה משום דבעינן דעת מקנה, והמלך דשרי ליטול הכל מבלי דעת בעלים, אין בו חסרון העדר דעת מקנה [ויל"ע לפמ"ש המקנה (היל' קדושין ס"ו) כו סוסק"ג] דשו"כ כספ' קדושין רק משום התרצותה, וביעוד או מאמר יבמין דמהני בע"כ יש לדון, עיי"ש, אם כאן שנתרצה מחמת אימתו של מלך יועיל שו"כ כספ', ואין ראייה מדוד המלך שקידש בשווה כסף (עי' סנהדרין י"ט), דשם עדיין לא יצא טבעו בעולם, ולא חשיב כמלך לזה, ושאלו המלך לא היה כפוף לו, וגם היה מרצון]. ומוסיף הרמב"ם 'אבל הדין אסור בפילגש'. והדבר טעמא בעי, אמאי פלגש שאסורה להדיוט מותרת למלך, דלכאורה הגם שיש למלך זכויות ליקח נשים מכל גבול ישראל, אבל מהיכי תיתי לפטור את המלך ממצוות מעשיות, לקדש אשה לפני נישואיה ומלכותו לה כתובה.

עקרא טורא עקר טורי ולא הדר ביה. לפי זה שמואל לשיטתו שמלך מותר בכל הנשים ואינו צריך קידושין כדי לקנות אשה [וכדסי'ל כן לשמואל בסנהדרין כ:], כי קידושין הוא כדי שיהיה להם סמיכות דעת שתהיה היא מיוחדת לו לבד ולא לאחר, אבל מלך שאינו חוזר בו סמכה דעתה לסמוך עליו להתייחד אליו גם בלא קידושין. וצ"ת לדבריו אטו בקנינים ג"כ נאמר שהמלך קונה בדיבור בלבד כי סמכא דעתיה, ואולי דווקא בקידושין שעיקר הקנין ע"י המהרש"ט (קדושין ה"ג על הרי"ף לב:) וה"ד באב"מ ס"ו כו סק"ו) סגי בסמכ"ד של האשה, ולא בקנינים דבעינן גמירת דעת דהמקנה להקנות. תירוץ נוסף מצינו במשנתם של הראשונים, רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג אות צד) כתב 'ולא הותרו פילגשים בלא כתובה ובלא קדושין אלא למלך, שאימתו מוטלת על הבריות, ולא יזנו אחרים עמה', ובסגנון דומה כתב המהרש"ט (קדושין ה"ג על הרי"ף לב:) לפי שאין נושאין אלמנתו של מלך, וממילא ענין הקדושין שתהא מיוחדת לו מתקיים מאליהו במלך [וכיוונו לדבריו ח"י הרי"ם אה"ע ס"ו טו, ובאבי נור אה"ע ס"ו נו סק"ג וצ"ע ס' המפתח ברמב"ם שם ה"ד].

אמנם עדיין קשה האין לוקח אשה בלא כתובה, ואף אם סמכא דעתה, מ"מ צריך כתובה מחשש שלא תהא קלה בעיניו להוציאה [ונהג לפי יסודו של הערך שי נחא ג"כ הקושיא דכתובה, שהרי בעצם חייבים כתובה מתקנת חכמים גם אם אין כותב כתובה, רק כדי שתסמוך דעתה תיקונו שייכתוב, ובמלך בלא"ה סמכה דעתה להבטחנות].

ותירץ הח"י הרי"ם (אה"ע ס"ו טו סק"ב סודה ובוה) דיסוד הכתובה לכשתנשא לאחר תיטיל מה שכתוב לך, וזה לא שייך באשתו של מלך שאסורה לינשא אה"כ לאחרים, וממילא לא תקנו בה חיוב כתובה. והעירוינים דלפ"ז מה דאיתא בגמרא ורמב"ם שנשי המלך הם בקידושין וכתובה, מה שייך כתובה, וצ"ל אף דלא תוכל לגבותה לעולם, מ"מ היא טפי חשיבות לה כאשר כותבין כתובה, ובפרט דיש בכתובה גם פרטי חיובי

מחיים, וגם תנאי כתובה באלמנותה של מזון ודירה. ועוד יש להקשות על חידושו של הח"י הרי"ם, מהא דאיתא בגמרא (נדרים צ): ש'נטולה מן היהודים - אשה שאסרה עצמה על כל היהודים יוצאת ומקבלת כתובה, והיא אינה יכולה להינשא ולמה יש לה כתובה [ויש לתרץ משום שיכולה להשאיל על נדרה, ודוחק דהו"ל למתני ותיטול כתובה כשתשאל על נדרה]. ועוד קשה מקטלגית דק"ל (אה"ע ס' ט) דאסורה לינשא ואפילו הכי יוצאה בכתובה. ואפשר לחלק דכשאין האיסור מחמת זיקת הקדושין לבעלה, רק איסור צדדי, אזי אית לה כתובה, משא"כ אלמנת מלך נחשב שאסורה מחמת קידושה למלך וע"כ אין לה כתובה. ובר"א"ש (כתובות פ"ד ס' ג) הביא דעת הסובר דקטלגית אין לה כתובה דלא מיקיים בה לכשתנשא לאחר, ודחה כיון דקדושין תופסין בה, ואין כופין להוציאה, ואין אסורה מחמת זיקת בעלה הראשון, אין מונע ממנה כתובתה, וכ"כ שם בר"ן [ונראה דאף נטולה מן היהודים נתיישב בזה, אף דכופין להוציא, מ"מ איכא תרי טעמי אחריני הנ"ל]. וע"י חלקת מחוקק ובית שמואל (סי' צג) דאף דמעוכבת לינשא עד ג' חודשי הבחנה, או עד כלות זמן הנקה, מקבלת מיד כתובתה, ידוע שזמן קצוב תותר לינשא, ובאבני מלואים (סי' צג סק"ג) טענ עליהם דלא חשיב כלל מעוכבת מזיקת הבעל (וע"י צפנת פענח מהדו"ת דף כ. ט"ב), ויל"ד בזה ואכ"מ [ונהג הנושא אלמנתו של מלך תפסי קדושין, אף אם נימא דכופין להוציא, וא"כ נידון דח"י הרי"ם הנ"ל יחא תלוי בטעמי הראשונים. אך גם ביבמה דמפורש בה בגמרא שלא שייך בה כשתנשא לאחר ואין לה כתובה, ועכ"ז תפסי בה קדושין, וייל]. ולכאורה קטלגית שריא לינשא לטריפה או ליוצא ליהרג, ואמאי חשיבא שלא שייך בה לכשתנשא לאחר, ולר' יהודה מלך נמי נושא אלמנתו של מלך, אך באמת ס"ל לר' יהודה בירושלמי (כתובות פ"ה ה"ד) דנשי המלך בכתובה עיי"ש, אך הלהכה אין מלך נושא אלמנתו של מלך. (פרשת שופטים תשע"ו בשבע ברכות)

